

Pääkirjoitus

Baltia tarvitsee visioita, koulutusta ja pääomia

Puolen vuosisadan odotuksen jälkeen Baltian maiden itsenäisyys toteutui Neuvostoliiton äkinäisesti hajotessa. Edessään balteilla on nyt »pitkä marssi» — talouden täysremontti suunnittelutaloudesta markkinatalouteen, jonka perusteetkin ovat balteille outoja.

Tällä hetkellä näyttää todennäköiseltä, että baltit ovat vielä pitkäänkin sidottuja Neuvostoliiton, erityisesti Venäjän talouteen. Sieltä tulee heille energia halpaan hintaan, raaka-aineet myös, ja sinne tuotanto voidaan varmimmin markkinoida. Toisaalta on luonnollista, että baltit toivovat saavansa Pohjoismaista ja läntisestä Euroopasta tulevaisuuden kauppakumppaneita.

Rakentaakseen modernin tuotantokoneiston he tarvitsevat nyt pikaisesti pääomia, koulutusta ja teknistä apua. Ideoista ja visioista Baltiassa tuskin on puutetta. Niinpä Tallinnassa kerrotaan hahmoteltavan kaupungille tulevaisuuden roolia Baltian vapaakaupan »Hongkongina». Riikaan kuvitellaan syntyvän korkean teknologian keskus, pohjoinen »Silicon Valley», kun taas Liettuasta odotetaan Pohjoismaille ja Keski-Euroopalle vilja-aittaa. Haaveet elävät ja kehittyvät innostavissa illanvietoissa, mutta työpaikkojen arjessa tulevat eteen tylyt faktat. »Kaikkien ongelmien äiti» on, minkälaisella aikataululla lopulta irtauduttaisiin jo viisi vuosikymmentä kestäneestä kytkennästä neuvostotalouteen? Entä ostaako kukaan muu kuin Venäjä balttien tuotteita tulevaisuudessakaan?

On luonnollista, että baltit toivovat Pohjoismaista ja Euroopasta markkinoita tuotteilleen, mutta pahaksi onneksi heidän kannaltaan teknisesti ja kaupallisesti kehittyneemmät Puola, Tshekkoslovakia ja Unkari ovat jo saavutta-

massa selvän etumatkan. Baltit ovat Euroopassa vähän tunnettuja, heillä ei ole ennestään sinne kontakteja ja balttien tuotteiden taso on selvästi alhaisempi kuin yleensä manner-Euroopassa. Syynä tähän on, että Baltian rooli Neuvostoliiton suunnitelmataloudesta on alun alkaen ollut kapea-alainen. Niinpä esimerkiksi Viron tehtävänä on ollut sianlihan tuotanto Neuvostoliiton elintarvikehuoltoon varten.

Nyt Viron maatalouden itsenäistyminen ja monipuolistuminen on jo alkanut ja omavaraisuuteen pyritään tärkeimmillä tuotannonaloilla, samoin vieniin. Virossa on käynnissä myös maareformi, jonka tarkoituksena on yksityistää maatalous kahdessa vuodessa. Milloin sitten Baltian talous kokonaisuudessaan saavuttaisi muun Euroopan tason? Kysymykseen tuskin kukaan pystyy vastaamaan.

Baltian kehitystä voidaan tietenkin huomattavasti nopeuttaa koulutuksella, joka Baltiassa on jo käynnistynytkin.

Olisiko mahdollista, että Pohjoismaiden korkeakoulut, kauppaopistot ja teknilliset opistot muodostaisivat koulutusprojekteja balttiopiskelijoille. Käytännön läheisillä kursseilla heitä voitaisiin perehdyttää markkinatalouteen, pankkitoimintaan ja ennen kaikkea yrittäjyyteen sekä kansainväliseen kauppaan.

Tämän peruskoulutuksen pitäisi tavoittaa suuria opiskelijaryhmiä, minkä vuoksi perusopetus olisi annettava ao. tasavalloissa. Jatkokurssit sen sijaan voitaisiin ehkä järjestää pohjoismaisissa korkeakouluissa ja instituuteissa.

Entä kustannukset? Eiköhän opetus onnistuisi, ainakin aluksi, suomalaisen talkoohenkeen opettajain kotimaissa? Baltiassa vieraileville

opettajille pitäisi tarjota asunto — ehkä päivärahakin, jos sponsori löytyy.

Lopuksi, balttien olisi otettava huomioon suunnitellessaan tulevaa kehitystä esimerkiksi vuoteen 2000 saakka se, että tekniikka ja talous ovat siihen mennessä edelleen kehittyneet. Tehdasteollisuus on silloin automatisoitunut nykyistä paljon pitemmälle ja tietokoneet korvaavat yhä useammin ihmistyön.

Markkinatalous on kilpajuoksua, jossa vuo-

sikymmen vuosikymmeneltä tuotanto paranee myös laadullisesti.

Mutta yhtä tärkeää kansakunnille on myös elämisen laatu. Balteilla on rikas ja hyvin kansainvälinen kulttuuritausta. He ovat säilyttäneet oman kulttuurinsa peruspiirteet läpi vuosisatojen — vieraan vallankin alaisuudessa. Tältä taustalta voidaan odottaa balttien kulttuurin uutta tuleamista niin tieteessä, taiteessa kuin musiikin ja teatterinkin aloilla.

Arvi Leponiemi